

RPU/166459/2018 P

Data wpływu: 2018-10-01

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

KANCELARIA OGÓLNA
Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego

01.10.2018

WPLYNEŁO

LZG.410.008.01.2018

P/18/110

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

SCP/37559/2018

ID: 00250300268967

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/110 – Przeciwdziałanie występowaniu oraz zwalczanie skutków zachorowań drobiu hodowlanego na gripę ptaków.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	Norbert Serafin, doradca ekonomiczny, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LZG/61/2018 z dnia 5.06.2018 r.; Cezary Romanczenko, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LZG/82/2018 z dnia 16.07.2018 r.
Jednostka kontrolowana	Lubuski Urząd Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. (dalej jako „LUW”), ul. Kazimierza Jagiellończyka 8, 66-400 Gorzów Wlkp. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Kierownik jednostki kontrolowanej	Od 7.12.2015 r. Wojewodą Lubuskim jest Władysław Dajczak. [dowód: akta kontroli str. 3-4]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Wojewoda Lubuski we właściwy sposób realizował² obowiązki polegające na prognozowaniu, analizowaniu oraz monitorowaniu zagrożeń związanych z gripą ptaków, a następnie należycie reagował i aktywnie uczestniczył w usuwaniu skutków epizootii grypy ptaków, która miała miejsce na terenie województwa lubuskiego w grudniu 2016 r. i w I kwartale 2017 r.

Wojewoda zapewnił odpowiednie finansowanie zadań związanych z usuwaniem skutków grypy ptaków w województwie lubuskim, a swoimi działaniami przyczynił się do usprawnienia współpracy podmiotów, instytucji i służb zaangażowanych w zwalczanie skutków zachorowań drobiu na gripę ptaków oraz ograniczenie zasięgu tej epizootii, co – biorąc pod uwagę bezprecedensową skalę i intensywność tego zjawiska w województwie lubuskim – wymaga szczególnego podkreślenia.

W dwóch na dziesięć przypadków, w których Wojewoda określił granice obszarów zapowietrzonych i zagrożonych wystąpieniem grypy ptaków, na niektórych odcinkach tych granic, wbrew przepisom prawa, nie spełniono wymogu minimalnego promienia dla obszaru zagrożonego lub zapowietrzonego. Nieprawidłowość ta – zdaniem Najwyższej Izby Kontroli – nie miała jednak wpływu na skuteczność zwalczania epizootii grypy ptaków.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Kontrolą objęto okres od 1.01.2016 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych przez NIK.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Obszar 1. Prawdliwość i skuteczność podejmowanych przez Wojewodę Lubuskiego działań w zakresie przeciwdziałania występowaniu zachorowań drobiu hodowlanego na gripę ptaków i jej zwalczania.

1.1. W wojewódzkim planie zarządzania kryzysowego dla województwa lubuskiego, zwanym dalej „planem”, przewidziano zagrożenia związane z epizootiami, wskazując m.in. na potencjalne skutki ich wystąpienia dla ludzi, środowiska i gospodarki. Dokonano oceny ryzyka wystąpienia tego zagrożenia, wskazując m.in. na okresowe migracje ptaków gromadzących się w Parku Narodowym „Ujście Warty”.

W planie, w postaci siatki bezpieczeństwa, wskazano obszary zadań i obowiązków dla uczestników zarządzania kryzysowego, również w odniesieniu do epizootii, przyporządkowując poszczególnym fazom zarządzania kryzysowego (zapobieganie, przygotowanie, reagowanie, odbudowa) właściwych uczestników.

W planie jako podmioty odpowiedzialne za monitoring zagrożenia w postaci epizootii wskazano powiatowych lekarzy weterynarii (pewną rolę w tym obszarze przypisano również władzom samorządowym). W załącznikach funkcjonalnych do planu znajduje się procedura postępowania w czasie zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt, w której zawarto syntetyczny opis sposobu działania podmiotów realizujących zadania z zakresu zarządzania kryzysowego, w podziale na poszczególne przedsięwzięcia i wykonawców.

[dowód: akta kontroli str. 54-72]

Nie zaistniała potrzeba wydania przez Wojewodę zaleceń do powiatowych planów zarządzania kryzysowego w przedmiocie zagrożenia i zwalczania grypy ptaków.

[dowód: akta kontroli str. 435-439]

1.2. W LUW, w strukturze organizacyjnej Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego funkcjonuje Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego (dalej jako „WCZK”), do zadań którego należy m.in. pełnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego, nadzór nad wojewódzkim systemem ostrzegania i alarmowania (SOA), współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska, realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa, współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne oraz współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej.

Z kolei przy Wojewodzie Lubuskim funkcjonuje Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego (dalej jako „WZZK”), jako organ pomocniczy w zapewnieniu wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, utworzony przez Wojewodę Lubuskiego stosownym zarządzeniem³, zgodnie z art. 14 ust. 7 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁴.

[dowód: akta kontroli str. 546-556]

W dniu 30.12.2016 r. Wojewoda Lubuski, w celu zapewnienia sprawnego kierowania działaniami związanymi z monitorowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń spowodowanych przez wystąpienie grypy ptaków, utworzył Zespół ds.

³ Zarządzenia Wojewody Lubuskiego z 11.05.2016 r. w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1401, ze zm.

zwalczania epidemii grypy ptaków w województwie lubuskim, zwany dalej „Zespołem”, jednocześnie ustalając jego strukturę, podział zadań oraz organizację pracy. Szefem Zespołu został Wicewojewoda Lubuski, którego wspierało trzech koordynatorów: ds. transportu i utylizacji, ds. operacyjnych oraz ds. współpracy z Siłami Zbrojnymi RP i jednostkami samorządu terytorialnego. W ramach struktury Zespołu wydzielone zostały sekcje: 1) analiz, prognoz, wizualizacji danych i wymiany informacji, 2) utylizacji i transportu, 3) zabezpieczenia logistycznego, 4) łączności oraz 5) grupa wsparcia weterynaryjnego; każdej sekcji przypisano szczegółowe zadania.

[dowód: akta kontroli str. 485-490]

1.3. Wydatki na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt (w tym epizootii grypy ptaków), które zrealizowano w ramach części budżetu państwa 85/08 w 2016 r., 2017 r. oraz w okresie pięciu miesięcy 2018 r. wyniosły odpowiednio: 1.689,6 tys. zł, 72.844,0 tys. zł oraz 519,5 tys. zł (dział 010 Rolnictwo i łowiectwo, rozdział 01022 *Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego*).

[dowód: akta kontroli str. 5-22]

W budżecie Wojewody Lubuskiego na 2017 r., w rozdziale 01022, pierwotnie zaplanowano wydatki w wysokości 700,0 tys. zł. Ww. kwota została następnie zwiększona kolejnymi decyzjami Ministra Rozwoju i Finansów:

- ✓ decyzja z 11.01.2017 r. zwiększająca wydatki o 13.359 tys. zł,
- ✓ decyzja z 24.02.2017 r. zwiększająca wydatki o 18.560 tys. zł,
- ✓ decyzja z 20.03.2017 r. zwiększająca wydatki o 29.446,7 tys. zł,
- ✓ decyzja z 21.07.2017 r. zwiększająca wydatki o 10.781,2 tys. zł,
- ✓ decyzja z 13.10.2017 r. zwiększająca wydatki o 5.692,0 tys. zł.

Powyższe środki zostały wydatkowane przede wszystkim na usuwanie w województwie lubuskim skutków wysoce zjadliwej grypy ptaków H5N8. Przekazanie ww. środków było poprzedzone złożeniem przez Wojewodę (w porozumieniu z Lubuskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii, zwanym dalej „LWLW”) stosownych wniosków do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (wnioski z 3.01, 13.02, 17.02 oraz 4.07.2017 r.). Uzyskane środki były następnie – bez nieuzasadnionej zwłoki – przekazywane do Wojewódzkiej Inspekcji Weterynaryjnej w Zielonej Górze (zwanej dalej „WIW”), stosownie do zgłaszanych potrzeb.

[dowód: akta kontroli str. 23-53]

Jak wynika z przedłożonego w LUW opracowania okresowej oceny realizacji budżetu za 2016 r., sporządzonej przez LWLW, w 2016 r. na grypę ptaków wydatkowano jedynie 95,1 tys. zł oraz wykazano 36,5 tys. zł zobowiązań pozostałych do zapłaty (wszystko z tytułu przeprowadzonych badań laboratoryjnych w kierunku HPAI).

[dowód: akta kontroli str. 73-81]

Z kolei jak wynika z opracowania sporządzonego przez LWLW za 2017 r., z kwoty 72.844,0 tys. zł wydatkowanej w rozdziale 01022, na przedsięwzięcia związane z grypą ptaków organy Inspekcji Weterynaryjnej wydatkowały łącznie 64.793,6 tys. zł (88,9% wszystkich wydatków w rozdziale), z czego na likwidację skutków epizootii w ogniskach – 64.660,2 tys. zł (99,8% wszystkich wydatków na grypę ptaków), zaś na realizację programów monitoringu HPAI dla dzikiego ptactwa i drobiu – 133,4 tys. zł.

Pośród wszystkich wydatków poniesionych na likwidację skutków grypy ptaków w ogniskach, tj. 64.660,2 tys. zł, największe wydatki dotyczyły następujących paragrafów klasyfikacji budżetowej:

- ⇒ §430 (Zakup usług pozostałych) – 24.807,9 tys. zł,
- ⇒ §459 (Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych) – 25.587,0 tys. zł,
- ⇒ §460 (Kary, odszkodowania i grzywny wypłacane na rzecz osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych) – 13.560,4 tys. zł.

Pozostałe wydatki w tym zakresie zostały przeznaczone na:

- ⇒ §417 (Wynagrodzenia bezosobowe) – 204,8 tys. zł,
- ⇒ §421 (Zakup materiałów i wyposażenia) – 492,9 tys. zł,
- ⇒ §423 (Zakup leków, wyrobów medycznych i produktów biobójczych) – 0,4 tys. zł,
- ⇒ §441 (Podróże służbowe krajowe) – 6,8 tys. zł.

[dowód: akta kontroli str. 82-105]

Wydatki poniesione przez organy Inspekcji Weterynaryjnej w województwie lubuskim na likwidację skutków epizootii grypy ptaków w 2017 r. (64.660,2 tys. zł) stanowiły 3,67% wydatków budżetu państwa w części 85/08, zrealizowanych w 2017 r.⁵, a źródłem ich finansowania były: ustawa budżetowa (192,0 tys. zł), środki z rezerwy celowej poz. 12 (54.474,9 tys. zł) oraz rezerwy celowej poz. 35 (9.993,3 tys. zł).

[dowód: akta kontroli str. 11-16, 84-89]

1.4. W LUW przeprowadzano analizy możliwego postępowania ze zwłokami zwierząt, w sytuacji wystąpienia epizootii o dużej skali. Problematyka postępowania ze zwłokami zwierząt, w szczególności w zakresie organizacji grzebowisk, pojawiła jeszcze przed wystąpieniem grypy ptaków na terenie województwa lubuskiego i miała związek z chorobą świń ASF, której przypadki odnotowano we wschodniej części Polski.

We wrześniu 2016 r., po posiedzeniach Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (RZZK) wydano rekomendacje, w których poleca się zintensyfikowanie działań w zakresie tworzenia grzebowisk, umożliwiających bezpieczną utylizację trzody – wyznaczenie jednego grzebowiska na dwa powiaty w terminie do końca 2016 r. W dniu 6.10.2016 r. w Wydziale Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego LUW odbyło się spotkanie dotyczące ww. problematyki, na którym LWLW poinformował, że na terenie województwa lubuskiego jest wyznaczonych 10 grzebowisk, co jego zdaniem było ilością wystarczającą. 7.10.2016 r. Wojewoda Lubuski zwrócił się do LWLW o informację dotyczącą grzebowisk wyznaczonych na terenie województwa lubuskiego. W odpowiedzi udzielonej w dniu 11.10.2016 r. LWLW poinformował, że działania zmierzające do wyznaczenia na terenie województwa lubuskiego grzebowisk dla zwierząt likwidowanych podczas epizootii są prowadzone od lipca 2016 r. – władze samorządowe wskazały możliwe lokalizacje takich grzebowisk na terenie 11 powiatów (lokalizacje te wymagały jeszcze zaopiniowania przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz Inspekcję Ochrony Środowiska). W związku z tym, LWLW zwrócił się do władz samorządowych, aby w porozumieniu z ww. inspekcjami wyznaczono konkretne miejsca przeznaczone na grzebowiska. O powyższym powiadomiono Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (dalej jako „MSWiA”) w dniu 13.10.2016 r.

⁵ W 2017 r. wydatki budżetu państwa w części 85/08 wyniosły 1.762.593,8 tys. zł.

W dniu 4.01.2017 r. w trakcie wideokonferencji Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej jako „MRiRW”) polecił wojewodom ustalenie możliwości utylizacji padłych zwierząt i wyznaczenia grzebowisk, po czym 9.01.2017 r. wojewodowie, w ramach kolejnej wideokonferencji, zwrócili uwagę na trudności organizacyjne i prawne w tworzeniu grzebowisk. Natomiast podczas wideokonferencji MRiRW z wojewodami w dniu 2.02.2017 r. poinformowano, iż prowadzone są uzgodnienia z MSWiA dotyczące nowej treści rekomendacji RZZK w sprawie grzebowisk. Dnia 10.03.2017r. MSWiA poinformowało wojewodów o zmianie rekomendacji dotyczącej grzebowisk, do formy: *zlokalizowania miejsc, w których można byłoby dokonać spopielenia lub grzebania zwłok zwierząt. Wskazanie takich miejsc na terenie województwa powinno odbywać się w oparciu o analizę ryzyka, z uwzględnieniem dużej koncentracji hodowli trzody chlewnej. Ponadto należy wziąć pod uwagę lokalizację zakładów utylizacyjnych, uprawnionych do unieszkodliwiania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego, w tym martwych zwierząt. Dodatkowo, w przedmiotowym piśmie nałożono obowiązek opracowania modelu postępowania ze zwłokami padłych zwierząt, a stosowny dokument polecono przekazać bezpośrednio Głównemu Lekarzowi Weterynarii. Model taki został opracowany przez LWLW, przy czym jak stwierdziła LWLW w piśmie do Wojewody z 30.03.2017r., istniejące grzebowiska nie zabezpieczają ewentualnych potrzeb województwa przy wystąpieniu epizootii (...), uwzględniając wielkość pogłowia zwierząt, a w szczególności nierównomierne rozmieszczenie hodowli drobiu, małą moc przerobową miejscowego zakładu utylizacyjnego oraz jego położenie na obrzeżach województwa (w gminie Sława), właściwym jest wykorzystanie mocy przerobowej zakładów utylizacyjnych z innych województw. Zasadnym jest utrzymanie lokalnych grzebowisk na wypadek znacznych upadków lub konieczności uśmiercania zwierząt na fermach o dużej obsadzie zwierząt przy niekorzystnej sytuacji w pozostałej części kraju – przeciążenie innych zakładów utylizacyjnych.*

W 2017 r. w województwie lubuskim, w związku z epizootią grypy ptaków, największe straty drobiu odnotowano w powiecie gorzowskim. Pomimo tego, nie było konieczności grzebania uśmierconego drobiu – utylizacja w całości została przeprowadzona przez wyspecjalizowane zakłady utylizacyjne; zakopywana była jedynie ściółka z gospodarstw, w których stwierdzono gripę ptaków.

W wyniku działań podjętych w związku z epizootią grypy ptaków, w województwie lubuskim zabito i zutilizowano 1.076 tys. sztuk drobiu.

[dowód: akta kontroli str. 435-479, 517-543]

1.5. W związku z wystąpieniem ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków w Deszcznie, Gliniku, Białobłociu, Borku, Maszewie, Karninie, Lubiszynie, Starym Polichnie, Płonicy, Kiełpinie (wszystkie miejscowości położone w powiecie gorzowskim), Przytocznej (miejscowość położona w powiecie międzyrzeckim), Sulechowie (miejscowość położona w powiecie zielonogórskim), Alt Tucheband (miejscowość położona w regionie administracyjnym Märkisch-Oderland w Republice Federalnej Niemiec) oraz Konradowie (miejscowość położona w powiecie nowosolskim), Wojewoda Lubuski w grudniu 2016 r. oraz w I kwartale 2017 r. wydawał rozporządzenia, o których mowa w art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (zwanej dalej „uozz”)⁶, wyznaczające obszary zapowietrzone oraz zagrożone (lub modyfikując ich granice, z uwagi na częściowe nakładanie się powierzchni tych obszarów).

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 1855, ze zm.

Na terenie województwa lubuskiego wystąpiło łącznie 20 ognisk epizootii grypy ptaków – w 19 przypadkach obszar zapowietrzony i zagrożony został określony rozporządzeniami Wojewody Lubuskiego (gdyż obszary zapowietrzone lub zagrożone obejmowały fragmenty powierzchni więcej niż jednego powiatu), zaś w jednym przypadku (ognisko w Podbrzeziu Dolnym) stosowne rozporządzenie – na podstawie art. 45 ust. 1 uozz – wydał Powiatowy Lekarz Weterynarii w Nowej Soli.

Rozporządzenia Wojewody Lubuskiego regulowały kwestie wskazane w art. 46 ust. 3 uozz.

Do ww. rozporządzeń Wojewody nie załączono map obrazujących przebieg granic ww. obszarów w formie graficznej. Adresatami ww. rozporządzeń byli – obok właścicieli drobiu – również zarządcy targowisk, członkowie Polskiego Związku Łowieckiego, osoby zatrudnione przy transporcie drobiu lub mięsa drobiowego, a odpowiedzialnymi za ich wykonanie m.in. pracownicy Inspekcji Weterynaryjnej, organy wykonawcze jst oraz urzędnicy samorządowi, funkcjonariusze Policji i Państwowej Straży Pożarnej, pracownicy zarządów dróg, Inspekcji Transportu Drogowego, Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Stosownie do § 10 ust. 1 oraz ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 18 grudnia 2007 r. w sprawie zwalczania grypy ptaków⁷ (dalej jako „rozporządzenie w sprawie zwalczania grypy ptaków”), obszar zapowietrzony powinien mieć promień co najmniej 3 km wokół ogniska choroby, zaś obszar zagrożony – co najmniej 10 km wokół ogniska; granice tych obszarów określa się, uwzględniając m.in. wyniki dochodzenia epizootycznego oraz warunki geograficzne, w szczególności granice naturalne.

W dwóch na 19 przypadków, w których Wojewoda określił granice obszarów zapowietrzonych i zagrożonych wystąpieniem grypy ptaków, nie spełniono wymogu minimalnego promienia dla obszaru zapowietrzonego lub zagrożonego.

W przypadku ogniska (nr 18) w Sulechowie, terytorium zapowietrzone w granicach tego obszaru zestawione z powierzchnią koła powstałego w wyniku nakreślenia okręgu o promieniu 3 km, w którego centrum położone jest gospodarstwo będące ogniskiem choroby, wskazuje na istnienie fragmentów powierzchni, które mieszczą się w ww. okręgu, ale jednocześnie znajdują się poza wyznaczonymi granicami obszaru zapowietrzonego – w południowo-zachodniej części obszaru zapowietrzonego jego granice poprowadzono bez uwzględnienia wymogu dotyczącego minimalnej długości promienia. Natomiast w przypadku ogniska w Konradowie, wymóg dotyczący minimalnej długości promienia dla obszarów zapowietrzonego i zagrożonego nie został dochowany w wielu miejscach, szczególnie na odcinkach wschodnim i południowym obszaru zapowietrzonego oraz północnym i wschodnim obszaru zagrożonego.

Ponadto, w większości przypadków wyznaczania przez Wojewodę granic obszarów zapowietrzonych oraz zagrożonych, nie wzięto pod uwagę wymogu kierowania się warunkami geograficznymi, w szczególności granicami naturalnymi, o czym stanowi §10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie zwalczania grypy ptaków. Granice obszarów zapowietrzonych, a zwłaszcza zagrożonych, na wielu odcinkach pokrywały się z wycinkiem okręgu powstałego poprzez wyznaczenie kół o promieniach odpowiednio 3 km i 10 km, ewentualnie granice te stanowiły wielokąty obramowujące ww. koła, bez uwzględniania istniejącego ukształtowania terenu w postaci dróg, cieków wodnych, skraju obszarów leśnych itp.

[dowód: akta kontroli str. 274-293]

⁷ Dz. U. Nr 239, poz. 1752.

Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego LUW, zapytany o przyczyny braku załączenia do rozporządzeń Wojewody Lubuskiego w sprawie określenia obszarów zapowietrzonych i zagrożonych wystąpieniem grypy ptaków, map poglądowych przedstawiających w formie graficznej granice tych obszarów, wyjaśnił m.in.: (...) Żaden przepis nie reguluje kształtu i formalnej treści rozporządzenia, w szczególności nie wskazuje obowiązku opracowywania jego części graficznej w postaci mapy obrazującej wyznaczone strefy i włączania jej jako integralnego elementu rozporządzenia. Zatem obowiązek formalny wynikający z obowiązującego stanu prawnego Wojewoda Lubuski zrealizował publikując rozporządzenia, w których określono ww. strefy w formie opisowej. Przy czym należy zaznaczyć, iż wspomniany opis był elementem wniosku Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii i w postaci niezmienionej był przenoszony do rozporządzenia Wojewody. Wynikało to przede wszystkim z uznania kompetencji tej służby (właściwie powiatowego lekarza weterynarii) do określania stref zapowietrzonych i zagrożonych wokół ogniska choroby, które wynikają z przepisów art. 45 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, potwierdzonych w § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie zwalczania grypy ptaków (Dz. U. Nr 239, poz. 1752). Działaniem dodatkowym było opracowywanie map poglądowych wyznaczonych stref, których proces tworzenia opisano w dalszej części niniejszego wyjaśnienia. Warto zaznaczyć, iż mapy te nie stanowiły dokumentu prawnie wiążącego, a były jedynie odwzorowaniem opisów zawartych w rozporządzeniach. Służyły one do celów operacyjnych prowadzonych działań, a także wzbogacenia w sferze komunikacji z osobami zainteresowanymi, m.in. hodowcami, lokalnymi władzami samorządowymi, przedstawicielami mediów. Zatem w kwestiach spornych, szczególnie w ramach wprowadzonych nakazów i wiążących się z nimi zwrotami kosztów poniesionych przez hodowców, zasadniczym był opis zawarty w rozporządzeniu i stanowisko właściwego powiatowego lekarza weterynarii. Warto zaznaczyć, iż mapy te były publikowane każdorazowo po ich opracowaniu, a także zbiorczo, za pośrednictwem strony internetowej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., w ramach zakładki „Aktualności – Wydarzenia”, a także przekazywane służbom i inspekcjom oraz władzom szczebla gminnego i powiatowego. Przykładowa publikacja jest dostępna na stronie www.lubuskie.uw.gov.pl – informacja z dnia 21.01.2018r. o tytule „Ogniska wirusa grypy H5N8”, gdzie odnaleźć możemy zestawienie map wraz z datami ich publikacji.

[dowód: akta kontroli str. 294-346]

1.6. LUW nie skontrolował organów Inspekcji Weterynaryjnej z punktu widzenia prawidłowości wydatkowania środków poniesionych na zwalczanie skutków epizootii grypy ptaków w 2016 r. i 2017 r. na obszarze województwa lubuskiego; również nie zaplanowano przeprowadzenia takiej kontroli w 2018 r.

Stosownie do art. 175 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸, dysponenti części budżetowych sprawują nadzór i kontrolę nad całością gospodarki finansowej podległych im jednostek organizacyjnych oraz realizacją zadań finansowanych z budżetu państwa; przedmiotem nadzoru i kontroli jest w szczególności prawidłowość wykorzystania środków finansowych.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie⁹, wojewoda kontroluje wykonywanie przez organy rządowej administracji zespolonej w województwie zadań wynikających z

⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, ze zm.

⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2234, ze zm.

ustaw i innych aktów prawnych wydanych na podstawie upoważnień w nich zawartych (przepis ten ma zastosowanie do wojewódzkich lekarzy weterynarii, będących kierownikami wojewódzkich inspekcji weterynaryjnych). Natomiast, stosownie do art. 28 ust. 2 ww. ustawy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach wojewoda może kontrolować sposób wykonywania przez organy niezespolonej administracji rządowej działające w województwie zadań wynikających z ustaw i innych aktów prawnych wydanych na podstawie upoważnień w nich zawartych (ten przepis ma zastosowanie do powiatowych lekarzy weterynarii, będących kierownikami powiatowych inspekcji weterynaryjnych).

Zadania Wojewody Lubuskiego z zakresu kontroli wykonują pracownicy komórek organizacyjnych Urzędu (§31 regulaminu organizacyjnego LUW). Do Wydziału Budżetu i Finansów należą zadania związane m.in. z nadzorowaniem realizacji budżetu, pełnieniem roli dysponenta środków części budżetowej oraz realizacją zadań związanych z kontrolą i nadzorowaniem wykorzystania dotacji udzielanych z budżetu państwa, a w szczególności przeprowadzanie kontroli na podstawie rocznego planu kontroli oraz doraźnie w zakresie gospodarki finansowej jednostek administracji zespolonej oraz innych jednostek podległych Wojewodzie (§54 pkt 11 lit. a regulaminu organizacyjnego LUW)¹⁰.

Kierownik Oddziału Kontroli i Rozliczeń Finansowych w Wydziale Budżetu i Finansów LUW, zapytany dlaczego przez ponad rok od wygaszenia epizootii grypy ptaków LUW nie przeprowadził kontroli prawidłowości wydatków poniesionych na zwalczanie skutków zachorowań drobiu hodowlanego na gripę ptaków w województwie lubuskim oraz dlaczego formułując plan kontroli na 2018 r. nie zaplanowano objęcia przedmiotowego zagadnienia szczegółowym badaniem, wyjaśnił: (...) przy opracowywaniu propozycji do rocznego planu kontroli na 2018 r., uwzględniono w szczególności wyniki wcześniejszych kontroli Wydziału Budżetu i Finansów, informacje zawarte w sprawozdaniach, propozycje kontroli wskazane przez wydziały merytoryczne LUW oraz wnioski wynikające z kontroli NIK w obszarze realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Ponadto zgodnie z zakresem kontroli prowadzonych przez Wydział Budżetu i Finansów w planie działalności kontrolnej na rok 2018 uwzględniony został jeden z priorytetów wskazany przez Prezesa Rady Ministrów, tj. oszczędne i racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi. W przypadku jednostek nie objętych planem kontroli w 2018 r. uzasadnieniem odstąpienia od przeprowadzenia kontroli był m.in. brak informacji o nieprawidłowościach oraz niskie ryzyko wystąpienia nieprawidłowości. Nie zmienia to faktu, iż w miarę możliwości poprzez czynności kontrolne dokonywany jest cykliczny i rzetelny przegląd również tych jednostek, w których dotychczas nieprawidłowości nie wystąpiły (...). Ponadto, składający wyjaśnienia zadeklarował możliwość przeprowadzenia kontroli prawidłowości wydatkowania środków przez organy Inspekcji Weterynaryjnej w 2019 r.

[dowód: akta kontroli str. 106-183]

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W dwóch na dziewiętnaście przypadków (ogniska w Sulechowie i w Konradowie), w których Wojewoda określił granice obszarów zapowietrzonych i zagrożonych wystąpieniem grypy ptaków, na niektórych odcinkach tych granic – wbrew §10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zwalczania grypy ptaków – nie spełniono wymogu minimalnego promienia dla obszaru zagrożonego (3 km) lub zapowietrzonego (10 km).

¹⁰ https://bip.lubuskie.uw.gov.pl/struktura/regulamin_i_zmiany.html

Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego LUW w powyższej sprawie wyjaśnił: (...) od samego początku respektowano kompetencję prawną oraz merytoryczną powiatowego lekarza weterynarii do określania stref zagrożonej i zagrożonej wokół potwierdzonego ogniska choroby. Warto podkreślić, że rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie zwalczania grypy ptaków (Dz. U. Nr 239, poz. 1752) przypisuje temu organowi zasadniczą rolę w procesie rozpoznania i walki z tą chorobą. Kompetencja powiatowego lekarza weterynarii w tym zakresie jest określona bardzo wysoko, do tego stopnia, że w przypadku gdy wyznaczone przez niego strefy zagrożona i zagrożona nie przekraczają jego odpowiedzialności terytorialnej, a więc jednego powiatu, to działa on samodzielnie, posiadając upoważnienie ustawowe do wydania aktu prawa miejscowego w postaci rozporządzenia. Znajduje to potwierdzenie w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Zatem nie może dziwić, iż w przypadku konieczności operowania na terenie większym niż jeden powiat Wojewoda swoje działania w zakresie określania stref opierał o rozpoznanie, doświadczenie i przesłanki znane właściwym terytorialnie powiatowym lekarzom weterynarii, których praca była koordynowana przez Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii. Powyższe znajduje odzwierciedlenie we wnioskach Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, których elementem były m.in. opisy zasięgu obszarowego wspomnianych stref. Opisy te, bez wprowadzania zmian, lokowane były w rozporządzeniach Wojewody Lubuskiego. Warto zauważyć, iż Lubuski Urząd Wojewódzki nie posiada w swych strukturach dodatkowych własnych zespołów analitycznych, które mogłyby merytorycznie weryfikować, a co za tym idzie podważać ustalenia i sugestie powiatowych lekarzy weterynarii, na których de facto spoczywa odpowiedzialność za walkę z tą chorobą. Już na wstępie prowadzonych działań podjęto decyzję o jak najszerszym wsparciu służb inspekcji weterynaryjnej w realizacji swych statutowych działań. Jednym z rodzajów takiej pomocy było udostępnienie narzędzi elektronicznego wsparcia decyzji, funkcjonujących w Wydziale Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego. Pracownicy inspekcji w każdym momencie mogli skorzystać z oprogramowania ArcMap firmy ESRI wraz z obsługą (pracownik WBiZK - stanowisko ds. systemów informacji geograficznej w zarządzaniu kryzysowym). Narzędzie to umożliwia tworzenie map tematycznych w oparciu o cyfrowe podkłady podstawowe, udostępnione przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii oraz zasoby Open Street – produkt mapowy firmy ESRI. W związku z powyższym, po potwierdzeniu w danym miejscu ogniska choroby, do siedziby WBiZK przybywał przedstawiciel inspekcji weterynaryjnej, który orientował na podkładzie mapowym współrzędne geograficzne stwierdzonego ogniska. Następnie pracownik WBiZK od tego punktu nanosił okręgi (strefy teoretyczne) 3km oraz 10km. Mapę powiększano do szczególności rozpoznawalnych obiektów – skrzyżowania, gospodarstwa, kurniki, drogi. Przedstawiciel inspekcji weterynaryjnej decydował o odchyleniu linii ograniczającej strefę od linii teoretycznej, bazując na własnym doświadczeniu. W żadnym wypadku nie czynił tego pracownik WBiZK. Opierając się o decyzje przedstawiciela inspekcji weterynaryjnej rysowane były docelowe linie ograniczające strefy. W tym samym momencie tworzona była notatka opisująca przebieg ww. linii w terenie, która później stanowiła element wniosku Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, a więc i rozporządzenia Wojewody. W ten sposób realizowała się współpraca przy większości ognisk stwierdzonych na terenie powiatu gorzowskiego. Wyżej opisany tryb działania nie był jedynie obowiązującym i należy traktować go jako wsparcie inspekcji weterynaryjnej, z woli tej instytucji. Jak wcześniej wspomniano, kluczowym do procedowania rozporządzenia Wojewody był wniosek Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii z opisem przebiegu granic stref. Właśnie w

przypadku dwóch ognisk wyszczególnionych w pytaniu (Sulechów, Konradowo) Wojewoda Lubuski otrzymał jedynie wniosek, a pracownicy WBiZK nie byli zaangażowani na etapie określania zasięgu stref. Mapa była tworzona wtórnie po opisie, na późniejszym etapie.

W przypadku zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu, obowiązek określenia obszarów zapowietrzonego i zagrożonego jest obowiązkiem wojewodów i nie są oni w tym względzie związani propozycjami organów Inspekcji Weterynaryjnej. Należy wyznaczać te granice z uwzględnieniem takich uwarunkowań, jak m.in. wyniki dochodzenia epizootycznego, czy warunki geograficzne, jednak przy jednoczesnym zastosowaniu obligatoryjnego wymogu dotyczącego minimalnego promienia tych obszarów.

[dowód: akta kontroli str. 274-346]

*Uwaga dotycząca
badanej działalności*

Mając na względzie wysokość środków finansowych jakie zostały przeznaczone na usuwanie skutków zachorowań na grypę ptaków w województwie lubuskim oraz konieczność szybkiego ich wykorzystania przez podmioty nadzorowane przez Wojewodę, istniały podstawy by ryzyko wystąpienia potencjalnych nieprawidłowości przy ich wydatkowaniu oszacować jako wysokie. Biorąc powyższe pod uwagę, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, w przypadku wystąpienia podobnych sytuacji w przyszłości, LUW powinien zaplanować i dokonać szczegółowego badania poprawności wydatkowania środków na zwalczanie epizootii grypy ptaków, tym bardziej, że na Wojewodzie ciąży prawny obowiązek sprawowania kontroli nad gospodarką finansową podległych jednostek.

[dowód: akta kontroli str. 11-16, 84-89, 106-183]

Ocena częściowa

Wojewoda Lubuski we właściwy sposób realizował obowiązki polegające na prognozowaniu, analizowaniu oraz monitorowaniu zagrożeń związanych z grypą ptaków, a następnie należycie reagował i aktywnie uczestniczył w usuwaniu skutków epizootii grypy ptaków, która miała miejsce na terenie województwa lubuskiego w grudniu 2016 r. i w I kwartale 2017 r. Wojewoda zapewnił odpowiednie finansowanie zadań związanych z usuwaniem skutków grypy ptaków.

W dwóch na dziewiętnaście przypadków, w których Wojewoda określił granice obszarów zapowietrzonych i zagrożonych wystąpieniem grypy ptaków, na niektórych odcinkach tych granic, wbrew przepisom prawa, nie spełniono wymogu minimalnego promienia dla obszaru zagrożonego lub zapowietrzonego. Nieprawidłowość ta – zdaniem Najwyższej Izby Kontroli – nie miała jednak wpływu na skuteczność zwalczania epizootii grypy ptaków.

Uwaga Najwyższej Izby Kontroli dotyczy potrzeby planowania i dokonywania badania poprawności wydatkowania przez organy Inspekcji Weterynaryjnej środków publicznych na zwalczanie epizootii grypy ptaków.

*Opis stanu
faktycznego*

Obszar 2. Skuteczność współpracy w zakresie przeciwdziałania występowaniu oraz zwalczania skutków zachorowań drobiu hodowlanego na grypę ptaków oraz prawidłowość nadzorowania wykonywania nakazów Wojewody Lubuskiego.

2.1. W związku z koniecznością omówienia stanu bezpieczeństwa weterynaryjnego, z powodu wystąpienia ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków na obszarze województwa lubuskiego, WZZK w okresie grudzień 2016 r. – styczeń 2017 r. zbierał się szesnaście razy.

W posiedzeniach WZZK uczestniczyli, obok Wojewody Lubuskiego oraz pracowników LUW, również przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

oraz Głównego Inspektoratu Weterynarii, LWLW, Lubuski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Zielonej Górze, Szef Wydziału Współpracy Cywilno-Wojskowej 11 Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancerniej¹¹, Lubuski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Lubuski Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej, Lubuski Komendant Wojewódzki Policji, Lubuski Wojewódzki Inspektor Transportu Drogowego, kierownictwo Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Zielonej Górze, Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Gorzowie Wlkp., Komendant Miejski Policji w Gorzowie Wlkp., Prezydent Miasta Gorzowa Wlkp., właściwi starostowie oraz powiatowi lekarze weterynarii, przedstawiciele zainteresowanych gmin.

Na posiedzeniach WZZK omawiano stan bezpieczeństwa weterynaryjnego w związku z epizootiami grypy ptaków, przekazywano informacje o wystąpieniu nowych ognisk, omawiano projekty rozporządzeń o wyznaczeniu stref zapowietrzonych oraz zagrożonych, a gdy zaistniała taka potrzeba – wskazywano na konieczność ich aktualizacji, przekazywano relacje ze współpracy z zakładami utylizacyjnymi oraz z przebiegu transportu zabitego ptactwa, rozpatrywano zagadnienia związane z koordynacją działań między organami Inspekcji Weterynaryjnej oraz innymi instytucjami czy służbami, oceniano konieczności wsparcia podejmowanych działań przez przedstawicieli struktur wojewódzkich, ustalano zasady informowania opinii publicznej i mediów o zagrożeniu i przebiegu podejmowanych działań, o zasadach raportowania WCZK z prowadzonych działań przez wszystkie zaangażowane służby. Ponadto omawiano kwestie związane z właściwym rozlokowaniem mat dezynfekcyjnych, odpowiednim zabezpieczeniem sanitarnym osób zaangażowanych w działania, sposobie utylizacji obornika i miejscach jego składowania.

W LUW znajduje się dokumentacja zawierająca dane dotyczące zdarzeń w zakresie epizootii grypy ptaków, w której ujmowano m.in. informacje odnośnie miejsca wystąpienia zjawiska oraz podjętych działaniach (pobrania prób do badania, daty otrzymania wyniku, decyzji o stwierdzeniu choroby, gatunku zainfekowanego drobiu, uśpieniu i wywozie drobiu, ściółki oraz dacie wygaszenia ogniska).

[dowód: akta kontroli str. 347-434, 456-461, 517-537]

Ponadto, Wojewoda Lubuski albo Wicewojewoda Lubuski, a także LWLW, w grudniu 2016 r. oraz w styczniu i lutym 2017 r. brali udział w wideokonferencjach w sprawie działań podejmowanych w związku z HPAI, organizowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Departament Zarządzania Kryzysowego, Spraw Obronnych i Ochrony Informacji Niejawnych. W toku wideokonferencji zapoznawano uczestników m.in. z nowymi rozwiązaniami prawnymi dotyczącymi grypy ptaków, procedurami tworzenia grzebowisk, omawiano aktualną sytuację epizootyczną oraz koncepcje działań w skupiskach hodowli drobiu, egzekwowania zasad bioasekuracji w gospodarstwach, wypłaty odszkodowań.

[dowód: akta kontroli str. 467-479]

W dniu 21.12.2016 r. odbyło się posiedzenie RZZK, zwołane na polecenie Prezes Rady Ministrów, w związku z pismem Wojewody Lubuskiego, dotyczącym zwalczania HPAI na terenie województwa lubuskiego. W trakcie posiedzenia omówiono zasięg i skalę zachorowań drobiu na grypę ptaków w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki województwa lubuskiego (duża liczba ferm

¹¹ Minister Obrony Narodowej, decyzjami z grudnia 2016 r. oraz stycznia 2017 r., w związku z szerokim zasięgiem epizootii grypy ptaków, kierował wydzielone siły i środki Sił Zbrojnych RP do wsparcia organów administracji publicznej.

drobiu), zasadność i możliwość wsparcia działań prowadzonych w województwie lubuskim przez wojsko, skalę potrzeb finansowych, potencjalne zagrożenia zdrowotne dla ludności oraz politykę informacyjną. Jako problemy utrudniające skuteczną i szybką walkę z HPAI na terenie województwa lubuskiego wskazano niedostateczną liczbę lekarzy weterynarii, brak obsady na stanowisku Powiatowego Lekarza Weterynarii w Gorzowie Wlkp., odmowę przyjmowania do utylizacji padłych ptaków przez wyspecjalizowane ферmy lub proponowanie przez nie wygórowanych stawek za wykonane usługi.

[dowód: akta kontroli str. 491-495]

2.2. Wojewoda Lubuski w zakresie zwalczania skutków grypy ptaków współpracował również z samorządem terytorialnym, czego przykładem było spotkanie w dniu 23.12.2016 r., w którym wzięli udział m.in. Wojewoda, Wicewojewoda, dyrektor WBŻK LUW, przedstawiciel GLW, WIW oraz przedstawiciele gmin, na których terenie wyodrębniono strefy zapowietrzane i zagrożone HPAI. Na spotkaniu ustalono zasady realizowania polityki informacyjnej w sprawie grypy ptaków, poinformowano o podjętej „na szczeblu centralnym decyzji, iż w rejonie zapowietrzonym całe ptactwo ma zostać wybite”, zwrócono się do pracowników j.s.t. o pomoc w ustalaniu liczby i lokalizacji przyzagrodowych hodowli drobiu, omówiono problemy towarzyszące procesowi likwidacji drobiu (niechęć hodowców do współpracy z inspekcjami i służbami zaangażowanymi w walkę z HPAI, utrudnianie wejścia na teren ferm, trudności w nawiązaniu łączności telefonicznej z przedstawicielami j.s.t.), wskazano obowiązujące kanały komunikacji oraz dokonano aktualizacji danych teleadresowych.

Dodatkowo, w LUW prowadzono analizy przygotowania do uczestniczenia w procesie likwidacji skutków grypy ptaków w poszczególnych j.s.t., których składowymi były m.in. oszacowanie ryzyka wystąpienia zagrożenia i potencjalnego zasięgu epizootii na konkretnym terenie.

[dowód: akta kontroli str. 509-516]

2.3. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego LUW na podstawie komunikatów GLW opracował i wydał Poradnik Ogólny (ulotkę informacyjną) – „Grypa Ptaków”, w którym zawarto krótką charakterystykę choroby, jej objawy kliniczne, środki ostrożności w przypadku wystąpienia oraz listę powiatowych inspektoratów weterynarii wraz numerami telefonów w województwie lubuskim. Adresatami ulotki – kolportowanej w 2017 r. w liczbie 80 tys. sztuk za pośrednictwem starostw powiatowych – byli hodowcy oraz osoby trzymające drób z terenu województwa lubuskiego.

[dowód: akta kontroli str. 456-461, 480-484]

2.4. Wojewoda na bieżąco informował organy centralne o działaniach (zarówno zrealizowanych jak i planowanych), związanych z likwidacją skutków epizootii w województwie lubuskim, kierując stosowne raporty do Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Ponadto, WCZK tworzyło na bieżąco (codziennie lub co kilka dni) raporty ze zrealizowanych czynności w zakresie zwalczania grypy ptaków, w których ujmowano zadania realizowane przez poszczególne straże, służby i inspekcje.

[dowód: akta kontroli str. 496-508]

W WCZK, na podstawie otrzymywanych informacji, prowadzono ewidencję oraz monitoring transportów zabitego drobiu do zakładów utylizacyjnych. Łącznie zrealizowano 62 transporty przy wykorzystaniu 167 pojazdów. Prowadzono również ewidencję wywozu ściółki do wyznaczonych miejsc składowania. Ponadto, dokonywano analiz warunków finansowych, na jakich firmy prowadzące utylizację

martwych ptaków byłyby gotowe świadczyć swoje usługi. W WCZK wprowadzone stałe dyżury przedstawicieli m.in. Policji, PSP oraz WIW.

[dowód: akta kontroli str. 517-545]

2.5. Wojewoda Lubuski dokonał analizy działań podejmowanych podczas zapobiegania i zwalczania epizootii grypy ptaków na obszarze województwa lubuskiego, a następnie wyniki tej analizy wraz ze wskazaniem możliwych środków zaradczych – raportem z dnia 21.02.2017 r. – przekazał Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji. Wojewoda, jako kluczowe uwarunkowania oraz problemy mające wpływ na skuteczność przeciwdziałania występowaniu oraz zwalczania skutków zachorowań drobiu hodowlanego na grypę ptaków, wskazał m.in.:

- problem z wyznaczeniem miejsc składowania obornika ze względu na społeczny sprzeciw dotyczący tych działań (proponowane rozwiązania – umieszczenie w aktach prawnych zapisów dotyczących posiadania przez hodowcę drobiu na terenie fermi miejsca przeznaczonego do składania obornika);
- niewystarczającą liczbę lekarzy weterynarii na szczeblu województwa, niezbędnych do prowadzenia działań w zakresie zwalczania skutków epizootii grypy ptaków (proponowane rozwiązania – w przypadku wystąpienia wielu ognisk wysoce zjadliwego wirusa grypy ptaków, należałoby skierować do pomocy Inspekcji Weterynaryjnej lekarzy weterynarii z innych województw);
- ograniczone możliwości firm utylizacyjnych w zakresie likwidacji padłego i uśpionego drobiu oraz ściółki, a także wysokie ceny ustalone przez zakłady utylizacyjne. Dlatego też, w zakresie zabezpieczenia ściółki rozważana powinna być możliwość zdezynfekowania i pozostawienia jej w kurnikach lub przyzmywania na terenie ferm hodowlanych oraz składowania w wyznaczonych miejscach na terenie województwa (proponowane rozwiązania – należy zobowiązać zakłady utylizacyjne oraz ubojnie do przyjmowania w pierwszej kolejności drobiu w związku z wystąpieniem na danym terenie wysoce zjadliwego wirusa grypy ptaków, podjęcie działań legislacyjnych w zakresie umieszczenia w aktach prawnych zapisów związanych z prowadzeniem przez państwo skupu interwencyjnego drobiu z obszarów zagrożonych wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków oraz umieszczenie w aktach prawnych zapisów dotyczących obowiązku posiadania przez hodowcę drobiu na terenie fermi miejsca przeznaczonego do składania obornika);
- w związku z pojawieniem się ognisk grypy ptaków na terenie województwa lubuskiego nastąpiło obniżenie przez właścicieli ubojni i firm produkcyjnych cen skupu drobiu z obszarów zagrożonych (zdrowych ptaków) lub odmowa skupu również tych zakontraktowanych oraz wystąpienie przez firmy dostarczające paszę oraz inne produkty niezbędne do hodowli drobiu oraz banki wobec producentów drobiu z żądaniem natychmiastowej spłaty zaciągniętych zobowiązań kredytowych i finansowych, co wielokrotnie doprowadziło do sytuacji pozostawiania niektórych hodowców drobiu bez środków do życia i dalszego utrzymywania stad drobiu (proponowane rozwiązania – podjęcie, na szczeblu kraju, rozmów z bankami na temat prolongaty spłaty zobowiązań kredytowych oraz uruchomienia niskooprocentowanych linii kredytowych dla hodowców drobiu, których fermy znalazły się w obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym wystąpieniem wysoce zjadliwego wirusa grypy ptaków).

Poza ww. kwestiami, Wojewoda Lubuski zwrócił także uwagę na problem z wyznaczaniem grzebowisk na terenie województwa, które spełniałyby warunki sanitarno-geologiczne oraz na brak środków finansowych w budżetach powiatowych inspekcji weterynaryjnych na likwidację ognisk wirusa.

W toku działań mających na celu walkę z ptasią grypą, biorąc pod uwagę zadania realizowane przez różne podmioty, nie ujawniono sporów kompetencyjnych między poszczególnymi służbami czy podmiotami.

[dowód: akta kontroli str. 456-461]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Wojewoda swoimi działaniami przyczynił się do usprawnienia współpracy podmiotów, instytucji i służb zaangażowanych w zwalczanie skutków zachorowań drobiu na grypę ptaków oraz ograniczenia zasięgu tej epizootii w województwie lubuskim.

IV. Wniosek

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagę wynikającą z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹², wnosi o takie wyznaczenie przez Wojewodę obszarów zapowietrzonych i zagrożonych, by ich promień od (potencjalnych, przyszłych) ognisk epizootii grypy ptaków nie był krótszy, niż odpowiednio 3 kilometry oraz 10 kilometrów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi
i wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 27 września 2018 r.

Kontroler:

Norbert Serafin
doradca ekonomiczny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

¹² Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm.

